

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ทุกวันนี้ต้องยอมรับกันแล้วว่าการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวมาก ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยไม่ใช่เพียงแต่วัยรุ่นเท่านั้นแม้แต่วัยทำงานหรือวัยชราที่ยังมีปัญห การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นตามวัยต่างๆ อย่างต่อเนื่อง วัยทารกเป็นวัยที่เจริญเติบโตจนเห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทารกจะสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อมรอบๆ ได้อย่างรวดเร็วแต่ทารกยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จึงต้องการการดูแลเอาใจใส่ด้วยความรัก ความนุ่มนวล อ่อนโยนจากผู้เลี้ยงดู ทารกที่ได้รับความรักความอบอุ่นเพียงพอ จะเรียนรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลทุกๆ ไป ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการมีบุคลิกภาพที่ดีในช่วงวัยต่อไป

เด็กวัยเรียนคือเด็กที่มีอายุระหว่าง 6-19 ปี ซึ่งกำลังศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โรงเรียนเป็นที่รวมของเด็กนักเรียน ซึ่งมาจากที่ต่างๆ กัน มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมอนามัยที่แตกต่างกันไป โรคที่พบในเด็กนักเรียนและอุบัติเหตุต่างๆ อาจเกิดขึ้นได้เสมอ หากนักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนทราบแนวทางปฏิบัติต่างๆ ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้ปลอดภัยได้

นอกจากนี้ ปัจจุบันเด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุน้อยลง วัยรุ่นคือกลุ่มเสี่ยงที่สุดพบสาเหตุส่วนใหญ่อยากลองและเพื่อนชวน แนวโน้มฝิ่น กัญชา ลดลง ยาบ้าเสฟเพิ่มขึ้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดมาช้านานโดยที่ สภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน ได้แก่ เทคโนโลยีใหม่ๆ การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยและรวดเร็วมากขึ้น ทำให้ผู้เสฟสามารถใช้สารเสฟติดได้ง่าย และสะดวกกว่าในอดีต รวมทั้งสภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิต สังคม เศรษฐกิจ นอกจากนี้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว เกร มีกทะเลาะเบาะแว้งและใช้ความรุนแรงในครอบครัว เคยถูกทำร้ายจากคนในครอบครัวถูกล่วงเกินทางเพศจากบุคคลในครอบครัว ปัญหาสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กเกิดได้จากหลากหลายสาเหตุจากทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน

จะเห็นว่าจากกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องมาจากการเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้วิถีชีวิตของเด็กวัยเรียนและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ที่สำคัญมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากกระแสนิยมและวัฒนธรรมตะวันตก นำไปสู่ปัญหาต่างๆ ทั้งต่อตัวเด็ก ครอบครัว สังคมแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน สภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน เช่น ปัญหาเสฟติด ตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ เพื่อน เอดส์ เพศสัมพันธ์ สุขภาพ จริยธรรม อุบัติเหตุ สื่อลามก สิ่งแวดล้อม ดังนั้นงานอนามัยโรงเรียน จึงเป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพ สร้างให้เด็กเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพ เป็นการลดปัญหาสุขภาพ ส่งผลบวกต่อการเรียน ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานจากทุกฝ่ายทั้งครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน

วัยผู้ใหญ่เริ่มตั้งแต่สิ้นสุดวัยรุ่นเมื่ออายุประมาณ 20-25 ปี หรืออาจเร็วกว่านั้น หากวัยรุ่นแต่งงานตั้งแต่อายุน้อยก็ก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่เลย วัยผู้ใหญ่คือวัยที่รับผิดชอบการดำเนินชีวิตของตน โดยนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้สะสมมาตั้งแต่วัยเด็กมาใช้ในการปรับตัวและแก้ปัญหาชีวิต ผู้ที่ปรับตัวได้ดีในวัยผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่ได้ผ่านการพัฒนาที่เหมาะสมตามวัยต่าง ๆ มาตั้งแต่เด็กจนวัยรุ่น มีวุฒิภาวะ คือ ความสมบูรณ์ของร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา สามารถเผชิญชีวิตและอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งยามปกติและยามคับขัน มีความรับผิดชอบ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลตามทำนองคลองธรรม

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงจากภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เยาวชนมีความกตัญญูทวดเวทิต่อพ่อ แม่ ครู อาจารย์น้อยลง ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลต้องอาศัยสถานสงเคราะห์คนชรา ในอนาคตเมื่อประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมแบบใหม่ สังคมไทยอาจกลายเป็นสังคมตะวันตก คือต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ไม่มีการทดแทนบุญคุณ บุตรหลานโตขึ้นก็จะไม่เลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อแก่ชรา ผู้สูงอายุที่มีฐานะไม่ดี ไม่มีลูกหลานดูแลอุปการะเลี้ยงดู อาจจะมีรายได้น้อยหรือรายได้ไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ อาจจะมีที่อยู่อาศัย ทำให้ได้รับความลำบาก ผู้สูงอายุไม่มีโอกาสได้รับความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับวัยและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เข้ากันได้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ผู้สูงอายุอาจจะไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมเหมือนเดิม โดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นข้าราชการตำแหน่งสูงซึ่งเคยมีอำนาจและบริวารแวดล้อม เมื่อเกษียณอายุราชการ อาจเสียดายอำนาจและตำแหน่งที่เสียไป เยาวชนและหนุ่มสาวหลายคนมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้สูงอายุ เห็นคนรุ่นเก่าล้าสมัยพูดไม่รู้เรื่องและไม่มีประโยชน์ ผู้สูงอายุไม่ได้รับความเอาใจใส่และความอบอุ่นจากลูกหลานอย่างเพียงพอ ทำให้รู้สึกเหงาอ้างว้าง และอาจมีความวิตกกังวลต่างๆ เช่น เศร้า เหนื่อย เอาแต่ใจตนเอง ปัญหาผู้สูงอายุที่น่าเป็นห่วง คือ การเปลี่ยนแหล่งทางสังคมและวัฒนธรรม ในอดีตจะเป็นครอบครัวใหญ่ที่เรียกว่าครอบครัวขยาย ทำให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น และเกิดความอบอุ่นระหว่างพ่อ แม่และลูกหลาน ในปัจจุบันครอบครัวคนไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองจะเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ลูกหลานจะมาทำงานในเขตเมืองทั้งพ่อ แม่ให้เฝ้าบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ได้รับการดูแลและได้รับความอบอุ่นดังเช่นอดีตที่ผ่านมา

ชุมชนแดนจุมพล อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เป็นอีกกลุ่มชุมชนหนึ่งที่คน 3 วัยมีปัญหาดังกล่าวข้างต้น แต่ปัญหาดังกล่าวสามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชนที่เปิดพื้นที่ให้คน 3 วัยเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาปัญหาสุขภาพของคน 3 วัยทั้งด้านสุขภาพกาย จิต ปัญญาและสังคมได้ ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของคน 3 วัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ สถานการณ์กิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพของคน 3 วัย ในชุมชนตำบลแดนจุมพล อำเภอสอง จังหวัดแพร่
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของคน 3 วัย ให้เกิดความยั่งยืน

3. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับคน 3 วัย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่:

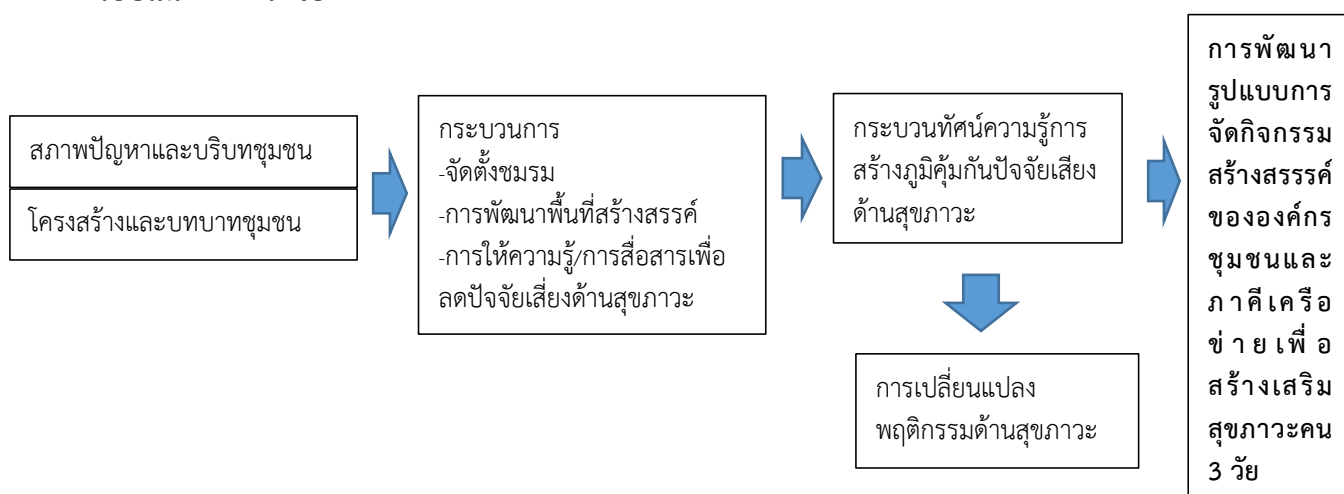
องค์การบริหารส่วนตำบลแดนชุมพล อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ขอบเขตด้านเนื้อหา:

กิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพคน 3 วัย

ขอบเขตด้านเวลา: 12 เดือน (นับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพโดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน กับ อปท. และภาคีเครือข่าย ที่เหมาะสมกับคน 3 วัย
2. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพโดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน กับ อปท. และภาคีเครือข่าย ที่สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของคน 3 วัย ทั้งทางด้านกาย จิต ปัญญาและสังคมได้อย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการแสดงทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการ วิธีการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาพ
3. องค์กรชุมชนและภาคีเครือข่าย หมายถึง ขบวนการทางสังคม อันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการ

บางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศ ไม่ขึ้นต่อกัน โดยมีกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ขององค์กรชุมชนในกลุ่มนั้น

4. สุขภาวะคน 3 วัย หมายถึง การที่คนในชุมชนทั้ง 3 วัย คือวัยเด็ก วัยทำงานและวัยชรา มีสุขภาพที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ มีชีวิตที่ยั่งยืน